

มาทำความเข้าใจงบกระแสเงินสดจากการดำเนินงานแบบทางอ้อมรูปแบบใหม่กันดีกว่า

สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ
ประธานสาขาการบัญชีและการเงิน คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

นับตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา กิจกรรมต่างๆ จะต้องจัดทำงบกระแสเงินสดตามมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ ซึ่งแม้โดยหลักการในการจัดทำนั้นอาจไม่แตกต่างจากเดิม แต่รูปแบบการนำเสนอกระแสเงินสดจากการดำเนินงานนั้น จะเป็นรูปแบบที่นักบัญชีอย่างพวกเราไม่ค่อยคุ้นเคยนัก ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากหากนักบัญชีเข้าใจรูปแบบการนำเสนอแบบใหม่ ดังที่ข้าพเจ้าจะอธิบายต่อไปนี้

ก่อนหน้าปี พ.ศ. 2542 ที่สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตฯ ในขณะนั้นได้จัดทำมาตรฐานบัญชีชุดใหญ่ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ การจัดทำบัญชีของไทยได้รับอิทธิพลจากหลักการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยตลอด ซึ่งรูปแบบของงบกระแสเงินสดแบบทางอ้อมตามแบบดั้งเดิมมีวัตถุประสงค์เพื่อกระชับยอด “กำไรสุทธิ” ให้เป็น “กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน” แต่ในปัจจุบัน สภาวิชาชีพบัญชี ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด พ.ศ. 2549 (IAS 7 Cash Flows Statements (2006)) ที่นอกจากจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงความแตกต่างระหว่างกำไรสุทธิ กับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานแล้ว การนำเสนอแบบใหม่ยังมุ่งนำเสนอ “กำไรตามเกณฑ์เงินสด” ที่เข้าใจได้ง่ายแม้สำหรับผู้ไม่ได้จบสาขาบัญชีก็ตาม รวมทั้งมีประโยชน์ต่อการประเมินความสามารถในการสร้างกระแสเงินสดของกิจการได้ดีขึ้นอีกด้วย ดังงบกระแสเงินสดของบริษัทแสงใส ที่นำเสนอเป็นตัวอย่างต่อไปนี้

บริษัทแสงใส จำกัด

งบกระแสเงินสด (วิธีทางอ้อม)

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25x1

หน่วย: พันบาท

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

กำไรสุทธิก่อนภาษี	①	47,000
ปรับปรุงด้วย		
ค่าเสื่อมราคา		40,000
ค่าตัดจำหน่าย		2,000
ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น (ลดลง)		2,500
ขาดทุน (กำไร) จากการจำหน่ายเงินลงทุน		(10,000)
ขาดทุน (กำไร) จากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร		2,000
ดอกเบี้ยจ่าย	②	<u>3,000</u>
กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษีจากกิจกรรมดำเนินงานตามเกณฑ์เงินสด	③	86,500
สินทรัพย์ดำเนินงานลดลง (เพิ่มขึ้น) :-		

ลูกหนี้การค้า		(54,500)
สินค้าคงเหลือ		(20,000)
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า		4,000
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง) :-		
เจ้าหนี้การค้า		63,000
เงินสดรับจากการดำเนินงาน	④	79,000
จ่ายดอกเบี้ย	⑤	(14,000)
จ่ายภาษีเงินได้	⑥	(17,000)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		<u>48,000</u>

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของการจัดทำจะเริ่มจาก “กำไรสุทธิก่อนภาษี” (①) ซึ่งจะแตกต่างจากรูปแบบเดิมที่เริ่มจาก “กำไรสุทธิ” ซึ่งเมื่อบวกกลับด้วย รายการที่ไม่ใช่เงินสด¹ ผลกำไร (ผลขาดทุน) จากกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมดำเนินงาน² และดอกเบี้ยจ่ายตามเกณฑ์คงค้าง (②) เข้าไปแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้ก็คือ “กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี จากกิจกรรมดำเนินงานตามเกณฑ์เงินสด” (③) โดยข้อมูลชิ้นนี้ ช่วยเปิดมุมมองใหม่ให้กับผู้อ่านงบการเงิน เพราะจะแสดงให้เห็นถึง “รายได้ที่เป็นเงินสด หักด้วยค่าใช้จ่ายเงินสดที่ไม่รวมดอกเบี้ยและภาษี” อันเป็นข้อมูลซึ่งกระแสเงินสดตามวิธีทางอ้อมแบบเดิมไม่เคยนำเสนอมาก่อน ตัวเลขตัวนี้ ให้ความหมายใกล้เคียงกับ “กำไรก่อนดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายตัดจ่าย หรือ EBITDA” ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จจากการดำเนินงานที่ผู้ลงทุนจำนวนหนึ่งนิยมใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนเป็นอย่างมาก

ตัวเลขถัดมาซึ่งกระแสเงินสดรูปแบบใหม่แสดงให้เห็นคือ “เงินสดรับจากการดำเนินงาน” (④) ซึ่งคำนวณได้จาก “รายได้ที่เป็นเงินสด หักด้วยค่าใช้จ่ายเงินสดที่ไม่รวมดอกเบี้ยและภาษี” บวก หรือหักด้วยผลเปลี่ยนแปลงสุทธิในเงินทุนหมุนเวียนจากการดำเนินงาน³ อันเปรียบได้กับเงินสดที่เหลืออยู่จากการทำมาค้าขายปกติของกิจการ หรือกำไรจากการดำเนินงานตามเกณฑ์เงินสด (cash basis operating income) ซึ่งความซับซ้อนของระบบบัญชีคู่ที่เราคุ้นเคยนั้น ทำให้เราเสียโอกาสรับทราบ cash basis operating income ของกิจการไปอย่างน่าเสียดาย ทั้งๆ ที่เป็นตัวเลขที่เข้าใจได้ อย่างง่ายแสนง่าย และมีประโยชน์ในหลายๆ มุมมองไม่แพ้ตัวเลขกำไรที่สลับซับซ้อนที่ถูกจัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basis net income) จึงอาจพูดได้ว่า งบกระแสเงินสดรูปแบบใหม่นี้ช่วยเปิดมุมมองเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการในรูปแบบที่ไม่เคยนำเสนอมาก่อนในงบกระแสเงินสดรูปแบบเดิม

¹ ได้แก่ ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายตัดจ่าย

² ได้แก่ ผลกำไรหรือผลขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ระยะยาว หรือ ผลกำไรจากการปรับโครงสร้างหนี้ เป็นต้น

³ เงินทุนหมุนเวียนจากการดำเนินงาน (operating working capital) หมายถึงสินทรัพย์หมุนเวียนจากการดำเนินงาน ได้แก่ ลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ เป็นต้น หักด้วยหนี้สินหมุนเวียนจากการดำเนินงาน ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า และค่าใช้จ่ายค้างจ่าย เป็นต้น

ในส่วนถัดมา หลังจากหักด้วยเงินสดจ่ายค่าดอกเบี้ย (๕) และเงินสดจ่ายค่าภาษี (๖) ก็จะได้ผลลัพธ์เป็น กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ซึ่งเป็นตัวเลขเดียวกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานตามรูปแบบเดิมที่พวกเราคุ้นเคย ทั้งนี้ เมื่อนำเสนอเงินสดจ่ายค่าดอกเบี้ย และเงินสดจ่ายค่าภาษีในตัวเองการเงินแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเปิดเผยตัวเลขการจ่ายดอกเบี้ย และภาษีในหมายเหตุประกอบงบกระแสเงินสดอีกต่อไป

ในส่วนของการนำเสนอองค์ประกอบของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน งบกระแสเงินสดรูปแบบใหม่ยังให้อิสระในการจำแนกกระแสเงินสดเกี่ยวกับดอกเบี้ยและเงินปันผลไว้อย่างหลวมๆ กล่าวคือ ดอกเบี้ยรับ และเงินปันผลรับนั้น อาจจัดประเภทเป็นกระแสเงินสดรับจากการดำเนินงาน หรือกระแสเงินสดรับจากการลงทุนก็ได้ ในขณะที่ดอกเบี้ยจ่าย และเงินปันผลจ่ายนั้น อาจถูกจัดประเภทเป็นกระแสเงินสดจ่ายจากการดำเนินงาน หรือกระแสเงินสดจ่ายจากการจัดหาเงินก็ได้เช่นเดียวกัน ผิดกับการจัดประเภทในงบกระแสเงินสดรูปแบบเดิมที่ต้องการให้กิจการแสดงดอกเบี้ยรับ ดอกเบี้ยจ่าย และเงินปันผลรับเป็นกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นหลัก⁴ ส่วนภาษีเงินได้นั้น ให้นำเสนอเป็นรายการแยกต่างหากในกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ยกเว้นในกรณีที่ระบุโดยเจาะจงได้ว่าเป็นของกิจกรรมจัดหาเงิน หรือกิจกรรมลงทุน ซึ่งประเด็นนี้ไม่แตกต่างจากการนำเสนอในรูปแบบเดิม

เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้ คิดว่าท่านคงมองเห็นประโยชน์ของงบกระแสเงินสดรูปแบบใหม่ และมีความเข้าใจรูปแบบนำเสนอได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักบัญชีอย่างพวกเรามาก โดยเฉพาะหากท่านเป็นนักบัญชีของกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่จำเป็นต้องนำเสนองบกระแสเงินสดตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25

⁴ ขอแนะนำให้ท่านศึกษางบกระแสเงินสดของบริษัท เอ็มบีเค จำกัด (มหาชน) ประจำปี 2551 (www.sec.or.th) ซึ่งนำเสนอดอกเบี้ยรับ และเงินปันผลรับเป็นเงินสดรับจากกิจกรรมลงทุน และนำเสนอดอกเบี้ยจ่ายเป็นเงินสดจ่ายจากกิจกรรมจัดหาเงิน แทนที่จะแสดงเป็นกิจกรรมดำเนินงานเช่นเดียวกับกิจการทั่วไป